

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/4/devenyi-anna-berlin-bbf---a-nevelestortenetikutasok-kanaanja-05-01-09/>

Dévényi Anna

Berlin BBF – A neveléstörténeti kutatások Kánaánja

A neveléstörténeti kérdésekkel foglalkozó kutatók, szakemberek, diákok jól tudják, hogy az ilyen jellegű kérdések vizsgálatánál sem állhatunk meg az országhatároknál, a legtöbb magyar vonatkozású pedagógiai nézet, folyamat, esemény nemzetközi impulzusokból táplálkozik, melyek ismerete nélkül ezek szinte értelmezhetetlenek. E cikk szerzője a nemzetnevelés fogalmának értelme és eredete után kutatva talált rá egy kincset érő közgyűjteményre, melynek népszerűsítése ezen a fórumon is érdemesnek és hasznosnak tűnik.

A Bibliothek für Bildungsgeschichtliche Forschung épülete

(A kép forrása: <http://bbf.dipf.de/de> - 2014.március 31)

Könyvtárunk Berlinben, nem messze az egykori fal nyomvonalától, a Spree partján, az U1-es metró végállomásával szemben, a Warschauer Strasse 34-38. szám alatt található. Az intézmény németesen hosszú és viszonylag precíz neve egész pontosan így hangzik: Bibliothek für Bildungsgeschichtliche Forschung (BBF)¹ des Deutschen Instituts für Internationale Pädagogische Forschung (DIPF).² Bár az elnevezésben „csak” könyvtárat találunk, a Nemzetközi Pedagógiai Kutatások Német Intézetének Könyvtára a Neveléstudományi Kutatásokért egy levéltárat is magában rejt. Német területekről a neveléstörténeti tárgyú források és kiadványok teljes körű gyűjtését célozza meg, míg idegen nyelvű állománya értelemszerűen csak válogatás lehet.

A BBF elődje Német Iskolamúzeum (Deutsches Schulmuseum) néven 1867-ben jött létre, 1908-ban új nevet kapott, Német Tanári Könyvtárként (Deutsche Lehrerbücherei) a második világháború végéig működött, ekkor állománya már 200 ezer kötetre rúgott. 1950-ben ezt az állományt az NDK akkor alapított Központi Pedagógiai Könyvtára (Pedagogischen Zentralbibliothek – PZB) vette át s kezelte egészen 1992-ig, amikor az újraegyesített Németország pedagógiai könyvtárai és kutatóintézetei is újra egyesülhettek, ekkor nyerte el a Bibliothek für Bildungsgeschichtliche Forschung mai szervezeti formáját.

A könyvtár állománya jelenleg több mint 730 ezer kötetet tesz ki, ezzel Németország legnagyobb pedagógiai gyűjteménye, de Európában is csak a Moszkvai Usinszkij Könyvtár

Dévényi Anna: Berlin BBF – A neveléstörténeti kutatások Kánaánja

és a dán Paedagogiske Bibliotek előzi meg. A BBF fő gyűjtőterülete az alábbi témákra terjed ki:

- pedagógiatörténet (tudománytörténet);
- az oktatási törvénykezés, az oktatáspolitikai és az oktatásigazgatás története;
- az intézményesült nevelés és képzés története (pedagógiai intézetekre vonatkozó elméletek és intézménytörténet);
- a szocializációs folyamatok történeti kutatása;
- társadalomtörténet, kultúrtörténet, mentalitástörténet (a neveléstörténeti kutatásokhoz kapcsolódva).

Az állomány különösen értékes részét képezik a régi nyomtatványok, mintegy 12 ezer kötetnyi 1485 és 1850 között megjelent mű. Körülbelül 4800 cím szerepel az 1739 és 1945 között megjelent periodikáknál (újságok, folyóiratok, évkönyvek). Itt őrzik a porosz iskolák pedagógiai programjainak és iskolai évkönyveinek legteljesebb gyűjteményét is a XVIII. század közepétől 1940-ig.

A DIPF 2012-ben a Humboldt Egyetemmel együttműködve Neveléstörténeti Tanszéket hozott létre (Professurfür Historische Bildungsforschung), mely szoros együttműködésben áll a Neveléstörténeti Kutatások Könyvtárával, de ez utóbbinak önálló kutatási területei, illetve projektjei is vannak (például a pedagógiai munka és szervezetek kultúrtörténete, az iskola és nevelés Németországban a hidegháború idején, történeti episztemológia – a pedagógiai gondolkodásmód és tudásformák története). A szakmai kommunikációt rendszeres, évente több alkalommal, változatos témákban megrendezett konferenciákkal és kiállításokkal is elősegítik.

A külföldi, így a magyar kutatók külön öröme, a BBF nagy gondot fordít állománya (különösen a régi nyomtatványok) digitalizálására, így azok jelentős része már online is elérhető a könyvtár honlapjáról, illetve elektronikus katalógusából (Scripta Paedagogica Online adatbank³). A még nem digitalizált kiadványokról fénymásolatot vagy scannelt másolatot lehet rendelni a világ (de legalábbis Európa) bármely pontjára, kb. 20 eurocent/oldal áron. A könyvtári állomány mellett a levéltári anyagok bizonyos egységeit is megtalálhatjuk elektronikus adatbankokban, például Friedrich Fröbel teljes levelezését (Editionen⁴ adatbank). A Pictura Paedagogica Online⁵ adatbank a könyvtár összes kötetének (beleértve a periodikákat is) és további 6 gyűjteménynek, illetve hagyatéknak a képanyagát tartalmazza. A Vox Paedagogica Online⁶ a XX. századi német neveléstörténet hangzó forrásait gyűjti 2003 óta, az adatbank számos kiváló neveléstörténész hangos „önarcképét” tartalmazza.

Aki mégsem az internet előtt szeretne kutatni, hanem élvezné a könyvtári miliót (avagy a könyvtárral éppen szemben kitaróan ácsorgó utcai Bratwurst-árus portékáját, vagy Berlin más nevezetességeire kíváncsi), annak szeretném figyelmebe ajánlani a BBF által felkínált kutatói ösztöndíjat,⁷ amelyre pre- és posztdoktorok egyaránt folyamatosan pályázhatnak.

JEGYZETEK

- ¹ <http://bbf.dipf.de/de> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ² <http://www.dipf.de/de/dipf-aktuell/aktuelles> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ³ <http://bbf.dipf.de/digitale-bbf/scripta-paedagogica-online> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ⁴ <http://bbf.dipf.de/digitale-bbf/editionen> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ⁵ <http://bbf.dipf.de/digitale-bbf/ppo/pictura-paedagogica-online> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ⁶ <http://bbf.dipf.de/digitale-bbf/vox-paedagogica-online> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)
- ⁷ <http://bbf.dipf.de/forschung/stipendienprogramm/stipendienprogramm> (Utolsó letöltés: 2014.03.15.)